

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

_____ Т.Ф. Бірюкова
(підпис) (ініціали та прізвище)
« _____ » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

Укладач канд. філос. н., доцент кафедри соціальної філософії та управління Ель Гуессаб К.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії
та управління

Протокол № 1 від “26” серпня 2021 р.
Завідувач кафедри _____

_____ Т.І. Бутченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.
Голова науково-методичної ради
факультету _____

_____ Н.В. Горло
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено з навчальною лабораторією
інформаційного забезпечення освітнього
процесу

_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»	Загальна кількість годин – 90	Цикл дисциплін загальної підготовки	
Освітньо-професійна програма Публічне управління та адміністрування		Семестр:	
	1 -й	-й	
	Лекції		
	14 год.	год.	
Освітньо-професійна програма Публічне управління та адміністрування	*Змістових модулів – 4	Практичні	
		28 год.	год.
		Самостійна робота	
		48 год.	год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Вид підсумкового семестрового контролю:	
		залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні співробітництво в галузі державної служби» є формування у майбутніх держслужбовців знання з питань міжнародного співробітництва, міжнародної співпраці, принципів мирного співіснування держав як базових основ реалізації міжнародних відносин. Таким чином, держслужбовці стикаються з проблемою впливу індивідів, груп, організаційних структур на ефективність та результати роботи. На перший погляд цей вплив має випадковий характер і керівники нерідко покладаються на інтуїцію в усвідомленні тих чи інших учинків підлеглих.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Міжнародні співробітництво в галузі державної служби» є:

- засвоєння теоретичних основ міжнародного співробітництва;
- дослідження теоретичних основ та практичних аспектів взаємодії міжнародних організацій;
- ознайомлення із базовими формами міжнародної виробничої співпраці;
- розуміти суть міжнародного недержавного співробітництва та регіональної співпраці;
- оволодіти знаннями щодо класифікація міжнародних організацій; цілей, функцій та основних напрямів діяльності; основних напрямів розвитку міжнародних організацій.
- сформувати мотивацію до засвоєння професійними знаннями і навичками щодо розподілу праці з урахуванням індивідуальних та групових реакцій на структурні зміни;
- сформувати систему знань про ефективних стратегій розвитку організації та формування політики оптимальної мобілізації людських ресурсів;
- посприяти засвоєнню організаційних принципів життєдіяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>СК01. Усвідомлювати проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів науки та характеризується невизначеністю умов і вимог</p> <p>РН01. Розуміти наукові принципи, що лежать в основі діяльності державного службовця та посадовця органів місцевого самоврядування.</p> <p>РН08. Уміти будувати формальну та неформальну комунікацію, змінювати комунікаційні стилі в процесі спілкування.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях</p> <p>Тестування у системі moodle</p>
<p>СК02. Здатність забезпечувати ефективну комунікацію публічної організації із зовнішнім середовищем.</p> <p>РН07. Уміти модерувати та моделювати конфліктну комунікативну взаємодію. Демонструвати навички комунікативної взаємодії з посадовими особами та особами, що займають управлінські посади, в установах, на підприємствах та в організаціях.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях</p> <p>Тестування у системі moodle</p>
<p>СКО3. 3. Конструювати процес та результат публічного управління та адміністрування в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.</p> <p>РН10. Вміти переконливо викласти власну експертну позицію з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз</p>
<p>СК09. Здійснення фахової діяльності у відповідності до етичних принципів і стандартів державної служби та несення відповідальності перед професійною спільнотою.</p> <p>РН16. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.</p>	<p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>
<p>ЗК05. Вміння вести відкриту дискусію з питань публічного управління та адміністрування із представниками громадськості, некомерційних та благодійних організацій.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ</p>

ЗК08. Застосовувати методи профілактики для запобігання можливих порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

РН02. Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

Опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу “Міжнародні співробітництво в галузі державної служби”: історія України, філософія, права, етика, логіка.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжнародне співробітництво

Сутність та базові поняття міжнародного співробітництва.

Міжнародне співробітництво як принцип законодавчого та нормативно правового забезпечення євроінтеграції України. Сутність міжнародних відносин в галузі державної служби: поняття, об'єкт, суб'єкт. Значення міжнародного співробітництва в державній служби: функції, цілі, фактори формування, форми співробітництва. Місце України в сучасній системі міжнародних відносин в галузі державної служби: основні аспекти, мотиви.

Історія міжнародної діяльності у сфері державної служби.

Історія, концептуальні засади міжнародної діяльності в галузі державної служби. Періоди виникнення міжнародного права як забезпечення встановлення міжнародних зав'язків між державами. Виникнення міжнародного права (давній Схід, Стародавня Греція, Стародавній Рим). Історичний аспект міжнародного співробітництва держав.

Форми міжнародної співпраці

Форми міжнародної співпраці. Види двосторонньої співпраці. Багатостороння співпраця у різних сферах діяльності. Типи відносин країн. Особливості функціонування міжнародних організацій. Євросерегиони як форма міжнародної співпраці.

Європейські цінності у сфері державної служби.

Рада Європи, Європейська спілка, ОБСЄ, Всесвітній банк та інші організації в системі міжнародного співробітництва у сфері державної служби. Європейська соціальна хартія. Європейський кодекс державної служби.

Змістовий модуль 2. Класифікація міжнародних організацій.

Класифікація міжнародних організацій.

Цілі, функції та основні напрями діяльності міжнародних організацій. Основні напрями розвитку міжнародних організацій. Співробітництво органів публічної влади з міжнародними організаціями. НАТО – союз незалежних держав. ЮНЕСКО.

Міжнародне співробітництво в державному та муніципальному секторах.

Співробітництво територіальних громад. Державно-приватне партнерство. Міжнародне співробітництво між містами.

Регіональна співпраця у міжнародних відносинах.

Транснаціональне співробітництво. Транскордонна співпраця. Регіональні кластери. Регіональні угруповання.

Конфлікт та співробітництво в міжнародних процесах.

Поняття та види міжнародних процесів: конфлікти, співробітництво та прийняття рішень. Поняття міжнародного та міждержавного конфлікту як форми взаємодії між суб'єктами міжнародних відносин. Особливості міжнародних конфліктів як різновидів суспільних конфліктів. Причини та передумови міжнародних конфліктів. Переговори в умовах міжнародних конфліктів. Посередництво в міжнародних конфліктах. Роль ООН, ОБСЄ інших міжнародних організацій у врегулюванні міжнародних конфліктів. Миротворча діяльність. Поняття та види міжнародного співробітництва як різновиду кооперативних взаємодій між

суб'єктами міжнародних відносин. Ознаки та передумови міжнародного співробітництва. Форми міжнародного співробітництва. Міждержавні союзи як форма міжнародного співробітництва. Інтеграційні процеси в міжнародних відносинах.

Змістовий модуль 3. Міжнародні міждержавні організації.

Принципи, пов'язані з міжнародним співробітництвом держав

Принцип суверенної рівності держав. Принцип не застосування сили. Принцип мирного розв'язання спорів. Принцип невтручання у внутрішні справи держав. Принцип територіальної цілісності держав. Принцип непорушності кордонів. Принцип поваги до прав людини. Принцип рівноправності й самовизначення народів. Принцип співробітництва. Принцип добросовісного виконання зобов'язань згідно з міжнародним правом.

Партнерство державного та недержавного суспільних секторів.

Державно-громадське співробітництво. Моделі співробітництва між державним і недержавним суспільними секторами.

Міжнародні договори України у сфері державної служби.

Міжнародна діяльність недержавних союзів та асоціацій з вирішення спільних соціальних проблем. Міжнародні договори України з питань праці, зайнятості, соціального забезпечення, захисту дітей та гендерної рівності: багатосторонні міждержавні договори, стороною яких є Україна; двосторонні міждержавні договори; міжурядові договори; міжвідомчі договори. Керівництво з загальних міжнародних стандартів практики розвитку суспільства (Міжнародної асоціації розвитку суспільства (IACD)).

Діяльність Організації Об'єднаних Націй в Україні.

Завдання та принципи діяльності міжнародної організації ООН: основні цілі і напрями діяльності. Рада Безпеки, Економічна і Соціальна рада ООН. Керівні органи ООН та спеціалізовані установи системи ООН: Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Комісія із соціального розвитку, Комісія з наркотичних засобів, Комітет з внесків, Виконавча рада Структури ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок «ООН-Жінки», Комітет з інформації.

Змістовий модуль 4. Досвід міжнародної співпраці України з міжнародними неурядовими організаціями у сфері державної служби.

Правова природа і специфіка діяльності міжнародних неурядових організацій

Визначення поняття «міжнародна неурядова організація», їх правосуб'єктність. Положення Статуту ООН, які регулюють співробітництво ООН з міжнародними неурядовими організаціями. Умови набуття міжнародними неурядовими організаціями консультативного статусу при ЕКОСОП. Категорії консультативного статусу – загальний, спеціальний і статус за реєстром. Діяльність і компетенція Комітету ООН з неурядових організацій.

Розвиток державної служби в Україні у контексті міжнародного досвіду.

Міжнародне співробітництво та євроінтеграційні процеси в роботі державної служби зайнятості. Основні напрямки міжнародної діяльності Державної служби зайнятості України. Членство у Всесвітній Асоціації служб зайнятості. Співпраця Державної служби зайнятості України з міністерствами, відомствами, посольствами іноземних країн в Україні та іншими установами й організаціями з питань міжнародної діяльності. Досвід міжнародного співробітництва України на регіональному та місцевому рівні. Діяльність Служби безпеки України у галузі міжнародного співробітництва.

Європейський Союз як вища форма інтеграційного об'єднання європейських країн

Еволюція ЄС. Економічні успіхи, високий рівень політичної, фінансово-економічної, правової та культурної інтеграції країн-членів. Суперечності між державами-членами. Євроконституція. Наслідки Брекзиту. Структура ЄС, діяльність і компетенція його головних органів. Динаміка стосунків України з Європейським Союзом.

Регіональні інтеграційні угруповання в Європі

Особливості еволюції інтеграційних процесів у Європі і Європейський Союз (ЄС). Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Співдружність Незалежних Держав (СНД). Організація Чорноморського економічного співробітництва

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Лабораторні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів	
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	15	14	4		8		1		6	9	15	
2	15	14	4		8		1		8	7	15	
3	15	14	4		8		1		8	7	15	
4	15	14	2		6		1		6	9	15	
Усього за змістові модулі	60	56	14		28		4		28	32	60	
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40	
Загалом			90							100		

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість Годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Сутність та базові поняття міжнародного співробітництва	2	-
	Форми міжнародної співпраці	2	-
2	Класифікація міжнародних організацій	2	-
	Міжнародне співробітництво в державному та муніципальному секторах.	2	-
3	Принципи, пов'язані з міжнародним співробітництвом держав	2	-
	Міжнародні договори України у сфері державної служби	2	-
4	Регіональні інтеграційні угруповання в Європі	2	-
Разом		14	-

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість Годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Сутність та базові поняття міжнародного співробітництва	2	-

	Історія міжнародної діяльності у сфері державної служби	2	-
	Форми міжнародної співпраці	2	-
	Європейські цінності у сфері державної служби	2	
2	Класифікація міжнародних організацій	2	-
	Міжнародне співробітництво в державному та муніципальному секторах	2	-
	Регіональна співпраця у міжнародних відносинах	2	-
3	Принципи, пов'язані з міжнародним співробітництвом держав	2	-
	Партнерство державного та недержавного суспільних секторів	2	-
	Міжнародні договори України у сфері державної служби	2	-
4	Правова природа і специфіка діяльності міжнародних неурядових організацій	2	-
	Служби безпеки України у галузі міжнародного співробітництва	2	-
	Регіональні інтеграційні угруповання в Європі	2	-
	Розвиток державної служби в Україні у контексті міжнародного досвіду	2	-
Разом		28	-

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповіді на семінарських заняттях	Питання для підготовки: З'ясувати поняття міжнародного співробітництва у сфері державної служби як самостійного напрямку діяльності уповноважених органів України з відповідними органами іноземних держав.	Повна, аргументована і логічно послідовна відповідь на питання семінару – 2 бали	2x4=8
	Написання есе	Вимоги до виконання та оформлення: Обсяг роботи до трьох аркушів. Результати необхідно надіслати у Moodle.	Розгорнута відповідь з власною позицією – 9 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	9
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Відповіді на семінарських заняттях	Питання для підготовки: Якими шляхами, на ваш погляд, буде вдосконалюватись механізм співробітництва між неурядовими та міждержавними організаціями	Повна, аргументована і логічно послідовна відповідь на питання семінару – 2 бали	2x4=8
	Написання есе	Вимоги до виконання та оформлення: Обсяг роботи до трьох аркушів. Результати необхідно надіслати у Moodle. Визначте, виникнення міжнародного співробітництва як забезпечення встановлення міжнародних зв'язків між державами. Поясніть свою відповідь.	Розгорнута відповідь з власною позицією – 7 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	7
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Відповіді на семінарських заняттях	Питання для підготовки: Визначте, партнерство державного та недержавного суспільних секторів. Сформулюйте специфічні закони соціальних організацій.	Повна, аргументована і логічно послідовна відповідь на питання семінару – 2 бали	3x2=6 (3 занять x 2 бали)

				= 6 балів).
	Написання есе	Вимоги до виконання та оформлення: файл надсилається форматі doc. Обсяг один аркуш А4. Формат «питання – відповідь». Завдання у додатку.	Розгорнута відповідь з власною позицією – 9 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	9
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Відповіді на семінарських заняттях	Питання для підготовки: Здатність аналізувати, оцінювати та прогнозувати зміни сучасного міждержавного регулювання відносин; Продемонструвати знання та розуміння важливих фактів, концепцій, принципів функціонування міжнародних організацій.	Повна, аргументована і логічно послідовна відповідь на питання семінару – 2 бали	4x2=8 (4 занять x 2 бали = 8 балів).
	Написання есе	Вимоги до виконання та оформлення: Обсяг роботи до трьох аркушів. Результати необхідно надіслати у Moodle.	Розгорнута відповідь з власною позицією – 7 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Неповна відповідь – 1-2 бали	7
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання	<p>Питання для підготовки: Дайте свій прогноз розвитку міжнародних організацій різних типів. Чому уряди розглядають членство в міждержавних організаціях як один з головних засобів здійснення своєї зовнішньої політики? Чим пояснити той факт, що більшість міждержавних організацій мають регіональний та субрегіональний характер? Яка міждержавна економічна організація, на Ваш погляд, буде більш впливовою – міжнародна чи наднаціональна? Чому? Наведіть приклади. Дайте визначення права міжнародної організації та назвіть його джерела? Які питання регулює «внутрішнє право», «зовнішнє право»? Які бувають договори та міжнародні звичаї, наведіть приклади укладання таких угод міжнародними організаціями? Які є джерела формування нормативної основи діяльності міжнародних організацій?</p>	<p>Кількість питань, на які надано повну змістовну відповідь (1 питання – 6 балів) – усього 3 питання 5-6 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття Визначення поняття – 2 бали</p>	20
	Тестування	<p>Під час контрольного проходження тесту за вивченим матеріалом курсу в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle студент повинен дати правильну відповідь на 20 питань (час виконання – 20 хв, кількість спроб – 3). За цей вид роботи студент може отримати від 0 до 20 балів, 1 бал за кожну правильну відповідь.</p>	<p>Студент повинен дати правильну відповідь на 20 питань (час виконання – 20 хв, кількість спроб – 3). За цей вид роботи студент може отримати від 0 до 20 балів, 1 бал за кожну правильну відповідь.</p>	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

8. Рекомендована література

1. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. Львів, 2004. 192 с.
2. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. 2-е вид., доп. Львів: Норма, 2002. 416 с.
3. Іванюк Д.П. Шульга І.В. Управління природоохоронною діяльністю: Навч. посібник. Київ: Алеута, 2007. 368 с.
4. Кравченко С. М. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища: підручник. Львів: Вид. центр ЛНУ, 2002. 336 с.
5. Пилипович О.В. Організація прикордонного екологічного контролю: навч. метод. Посібник. ЛНУ ім.І.Франка. Львів: СПОЛОМ, 2012. 208 с.
6. Право довкілля (екологічне право), навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Ін Юре, 2010. 401 с.
7. Кучик О. С. Україна в міжнародних організаціях: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 412 с.

Додаткова:

1. Величко О.М., Зеркалов Д.В. Контроль забруднення довкілля. Навчальний посібник. Київ: Основа, 2002. 256 с.
2. Дубовіч І. Особливості та перспективи розвитку міжнародної екологізації економіки. Ecological economics and sustainable forest management: developing a transdisciplinary approach for the Carpathian Mountains. Edited by I.P. Solovij, W.S. Keeton. Lviv: Ukrainian National Forestry University Press, Liga-Press, 2009. 432 с.
3. Яцишин Р. В. Міжнародне екологічне судочинство <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/download/7239/8108>

Інформаційні ресурси

1. Convention sur le commerce international des espèces de faune et de flore sauvages menacées d'extinction. URL : [http:// www.cites.org/](http://www.cites.org/) (дата звернення : 19.08.2021)
2. Реферати та курсові українською мовою, які можна скачати цілком. URL: [http:// www.refine.org.ua/](http://www.refine.org.ua/) (дата звернення: 19.08.2021)
3. World Health Organization. URL: <http://www.who.int/> (дата звернення: 19.08.2021)
4. The Food and Agriculture Organization. URL : <http://www.fao.org/> (дата звернення: 19.08.2021)
5. World Meteorological Organization. URL: <https://www.wmo.int/> (дата звернення: 19.08.2021)
6. International Atomic Energy Agency. URL:www.iaea.org/ (дата звернення: 19.08.2021)
7. Офіційний сайт Групи Світового Банку - [URL:https://www.worldbank.org/](https://www.worldbank.org/) (дата звернення: 19.08.2021)

8. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
[URL:https://www.imf.org/external/index.htm](https://www.imf.org/external/index.htm) (дата звернення: 19.08.2021)
9. Офіційний сайт Міжнародного комітету Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (Україна) - URL: <https://redcross.org.ua> (дата звернення: 19.08.2021)
10. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй - [URL:https://www.un.org](https://www.un.org) (дата звернення: 19.08.2021)
11. Офіційний сайт Ради Європи - [URL:https://coe.int/](https://coe.int/) (дата звернення: 19.08.2021)
12. Представництво ООН в Україні - URL: <http://www.un.org.ua/> (дата звернення: 19.08.2021)
13. Сайт журналу «Foreign Affairs» - URL: <https://www.foreignaffairs.com/> (дата звернення: 19.08.2021)
14. Сайт журналу «Foreign Policy» - [URL:https://foreignpolicy.com/](https://foreignpolicy.com/) (дата звернення: 19.08.2021)
15. Сайт журналу «The Economist» - [URL:https://www.economist.com/](https://www.economist.com/) (дата звернення: 19.08.2021)
16. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції (Україна) - [URL:http://iom.org.ua/ua](http://iom.org.ua/ua) (дата звернення: 19.08.2021)